

Na osnovu člana 44. stav 1. i stav 3. i člana 185. Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni List Crne Gore“ br. 2/2018, 34/2019 i 38/2020), na osnovu člana 44. stav 1. tačka 49. Statuta Opštine Budva ("Službeni list CG – Opštinski propisi br.02/2019), Odbor povjerenika, na sjednici održanoj _____ 2022. godine, donio je

RJEŠENJE

1. Daje se saglasnost na Program rada i Finansijski plan d.o.o. „Otpadne Vode“ Budva za 2022. godinu.

2. Rješenje stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu CG – Opštinski propisi".

Broj:
Budva, _____ 2022. godine.

ODBOR POVJERENIKA
PREDSJEDNICA,
Sonja VUKIĆEVIĆ

O b r a z l o ž e n j e

Pravni osnov za donošenje rešenja o davanju saglasnosti na Program rada i finansijski plan za 2021. godine sadržan je u članu 44. stav 1. tačka 49. Statuta Opštine Budva („Službeni list Opštine Budva“ – Opštinski propisi broj 02/2019), kojim je propisano da Skupština daje saglasnost na plan razvoja i druga programska akta javnih službi čiji je osnivač. Kako je odbor direktora d.o.o. „Otpadne vode“ Budva na sjednici održanoj dana 23. 12. 2021. godine, donio Odluku o usvajanju Programa rada i finansijskog plana preduzeća broj 2114/2 od 23. 12. 2021. godine, za 2021. godnu predlažemo da se da saglasnost na predloženi tekst rješenja.

OBRADIVAČ
SEKRETARIJAT ZA INVESTICIJE

[Handwritten signature]

OTPADNE VODE
doo Budva

R.S.

OPŠTINA BUDVA

Priloga broj: 30-12-2021		Društvo sa ograničenom odgovornošću		
Org. jed.	Jed. klas. znak	Radni broj	Prilog	Vrijednost
05-400/21-1952/2				
				Broj 214/1
				Budva, 23.12. 20 21. g.

DOO "OTPADNE VODE" BUDVA
ž-r: 525-7326-85
PIB: 03304388
PDV:81/31-06665-2

Trg Sunca br.1, Budva, finansijski sektor: +382 67 111 950, tehnički sektor: +382 67 111 353

**GODIŠNJI PROGRAM RADA I FINANSIJSKI PLAN
DOO "OTPADNE VODE" BUDVA ZA 2022.godinu**

Budva, decembar 2022.godine

P.J.

Sadržaj

Osnovni podaci o Društvu	2
Uvodne napomene	3
1. Analiza postojećeg stanja	4
2. Program rada za 2022.godinu	7
2.1. Tehnička služba	7
2.2. Služba za opšte i pravne poslove	7
2.3. Služba za finansije i razvoj	8
3. Finansijski plan za 2022.godinu	10
4. Upravljanje krizom i rizikom	18
5. Zaključna razmatranja i predlog mjera	18

Osnovni podaci o Društvu

Naziv:	Društvo sa ograničenom odgovornošću "Otpadne vode" Budva
Sjedište:	Omladinskih brigada bb 85310 Budva
Telefon:	+382 33 475 657
Sajt:	www.otpadnevode.me
e-mail:	office@otpadnevode.me
PIB:	03304388
PDV broj:	81/31-06665-2
Žiro račun:	530-54275-51 NLB Banka 520-1374-27 Hipotekarna banka
Osnovna djelatnost Društva:	37.00 – prečišćavanje otpadnih voda iz domaćinstva i voda sličnog sastava iz javne kanalizacije i njihovo ispuštanje u recipijent; tretman i zbrinjavanje kanalizacionog mulja
Osnivač:	Opština Budva
Izvršni direktor:	Milivoje Radulović (v.d. Izvršnog direktora)
Odbor direktora:	Miloš Duletić, predsjednik Perica Šaranović, član Veselin Đorojević, član
Menadžment:	Rajko Vujović, rukovodilac tehničke službe Svetlana Dragović, rukovodilac službe za opšte i pravne poslove Bojana Rucović, rukovodilac službe za finansije i razvoj

Uvodne napomene

DOO "Otpadne vode" Budva (u daljem tekstu: Društvo) osnovano je od strane Opštine Budva (u daljem tekstu: Osnivač) kao jednočlano privredno društvo. Od strane Osnivača Društvu je, Ugovorom o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti broj 01-100/20-281/4 od 30.04.2020.godine, povjereno bavljenje sledećim djelatnostima od javnog interesa:

- ⊗ Prečišćavanje otpadnih voda iz domaćinstava i voda sličnog sastava iz javne kanalizacije i njihovo ispuštanje u recipijent;
- ⊗ Tretman i zbrinjavanje kanalizacionog mulja.

Primarni cilj izrade godišnjeg programa rada i finansijskog plana (u daljem tekstu: Plan) je jasno definisanje strategije upravljanja aktivnostima poslovanja Društva u procesu poboljšanja sistema i uređaja za obradu otpadnih voda primjenom fizičkih, hemijskih i bioloških procesa, kao i potencijalnog uvođenja ostalih usluga Društva koje bi imale javni karakter. Pored navedenog, Društvo ima potencijal za obavljanje djelatnosti koje nisu iz spektra javno-interesnog finansiranja, te sredstva za iste moraju biti obezbijeđena kroz sopstvene prihode. Finansiranje djelatnosti koje imaju karakter javnog interesa vrši se iz budžeta Osnivača i drugih izvora koje utvrdi Osnivač u skladu sa Zakonom.

Plan izrađuje Služba za finansije i razvoj, na osnovu podataka koji se dostavljaju iz svih ostalih službi Društva, na prvom mjestu Tehničke službe. Na predlog Izvršnog direktora, Plan usvaja Odbor direktora Društva, nakon čega se isti dostavlja Osnivaču u pogledu davanja saglasnosti.¹

Društvo je osnovano 03.03.2020.godine. Plan za 2021.godinu, koji je pred Vama, rađen je na osnovu projektovanih fiksnih i operativnih troškova poslovanja, kao i na osnovu analize programa rada svakog od sektora pojedinačno.

Nakon donošenja Akta o sistematizaciji i organizaciji, Društvo svoje aktivnosti sprovodi posredstvom:

- ⊗ Tehničke službe;
- ⊗ Službe za opšte i pravne poslove;
- ⊗ Službe za finansije i razvoj.

Saglasno Statutu, Društvom upravlja Odbor direktora imenovan od strane Osnivača, a istim rukovodi Izvršni direktor, koga uz saglasnost Osnivača imenuje Odbor direktora.

¹ Za uspješno i zakonski utemeljeno poslovanje, nužno je da Plan dobije saglasnost Osnivača na skupštinskoj sjednici. Ukoliko ista izostane, stvara se problem u komunikaciji na relaciji Društvo – Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti koja je sada krovna institucija u djelatnosti kojom se Društvo bavi.

1. Analiza postojećeg stanja

Društvo je osnovano 03.03.2020.godine. Inicijalno, Društvo je poslovalo u zakonskim okvirima regulisane komunalne djelatnosti shodno Ugovorom o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti broj 01-100/20-281/4 potpisanim sa Osnivačem 30.04.2020.godine.

Nakon promjene u izvršnoj strukturi, primarni Ugovor je aneksiran 15.04.2021.godine pod brojem 01-100/21-1039/1 i istim je preciziran način finansiranja za tekuću godinu, tačnije utvrđena je dinamika ispostavljanja faktura ka Osnivaču i plaćanja istih.

Budući da je Osnivač imao neizmirene obaveze ka Društvu, te da su iste izmirene tokom maja mjeseca tekuće godine, Društvo je pristupilo ponovnom planiranju i adekvatnom raspoređivanju finansijskih sredstava. S tim u vezi, pristupilo se rješavanju problematike rezervnih djelova i raspisivanju javne nabavke po predmetnom osnovu. Ista je raspisana 17.05.2021.godine u iznosu od 165.289,26€ (bez uračunatog PDV-a), prateći spisak rezervnih djelova neophodnih za nesmetano funkcionisanje postrojenja i pripadajućih pumpnih stanica nakon skringinga koji je na zahtjev v.d. Izvršnog direktora odradila tehnička služba.

Prateći promjenu u izvršnoj strukturi, uslijedile su i izmjene na operativnom (srednjem) nivou, u vidu spajanja i prestrukturiranja određenih sektora u nove službe, sve shodno nalogima Odbora direktora. Prvenstveno, usvajanjem Akta o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta u Društvu, te potpisivanjem Kolektivnog ugovora riješen je problem unutrašnje organizacije i stekli su se uslovi za raspisivanje potrebnih konkursa što je, u konačnosti dovelo do angažovanja dovoljnog broja ljudi, kako bi se racionalizovali i uspješno obavljali radni zadaci.

Djelatnost Društva spada u grupu krucijalnih uslova za život i rad stanovništva, privrednih i drugih subjekata na teritoriji Opštine. Specifičnost funkcionisanja usluge prečišćavanja otpadnih voda na teritoriji Budve odvija se u sledećem:

- ⊕ Nesmetan rad kanalizacionih sistema i uređaja za preradu otpadnih voda;
- ⊕ Sakupljanje i transport industrijskih, komunalnih i drugih otpadnih voda, kao i kišnice, korišćenjem kanalizacionih mreža, kolektora, pokretnih tankova i sl;
- ⊕ Prečišćavanje otpadnih voda primjenom hemijskih, fizičkih i bioloških procesa.

Od iznimne je važnosti obezbijediti neprekidnost u snabdijevanju ovim uslugama, budući da one predstavljaju dio skupa egzistencijalnih usluga, a visok stepen pouzdanosti u isporuci pomenutog skupa je karakteristika uspješne organizacije. ²

² Društvo je izvršilo popis preuzete imovine na postrojenju, je u konačnosti doprinijelo boljoj i efikacnijoj situacionoj analizi, premda se i dalje čeka da Osnivač napravi komisiju koja će finiširati izvršeno.

U periodu za nama, v.d. Izvršnog direktora je ostvario komunikaciju sa predstavnicima WTE grupacije, te obezbijedio servis SCADA sistema od strane Gross Wentrup GmbH, što je značajno olakšalo praćenje i unapređenje procesa rada na postrojenju. U planu je i nadgradnja pomenutog sistema za praćenje rada postrojenja, kao i značajno unapređenje istog u softverskom i hardverskom smislu.

Društvo je, nakon usvajanja Plana javnih nabavki od strane novog Odbora direktora, momentalno pristupilo raspisivanju tendera za nabavku rezervnih djelova, kako je i ranije navedeno, budući da je ista etiketirana kao nabavka od najhitnijeg značaja u cilju adekvatnog dočekivanja sezone. Nakon toga, raspisivanje otvorenih postupaka shodno Planu javnih nabavki teklo je dinamikom koju je diktirala tehnička služba, a uslovljeno direktno količinom sredstava kojom je Društvo u određenom momentu raspolagalo, budući da finansiranje od strane Osnivača i tokom 2021.godine nije imalo ustaljenu mjesečnu dinamiku.

Tokom cijelog drugog i trećeg kvartala poslovanje je imalo razvojni i investicioni karakter, budući da se kontinuirano radilo na ispravljanju višegodišnje nagomilanih grešaka u radu opreme, poslovanju i organizaciji uopšte. S tim u vezi, u narednim godinama ne očekuje se nabavka rezervnih djelova, time ni nabavka radova na adaptaciji i proširenju zgrade u obimu u kom je to bilo tokom tekuće godine.

Društvo, kontinuirano, finansira operativno i tekuće poslovanje fakturisanjem usluga Osnivaču, te je s tim u vezi, prihodna strana u potpunosti oslonjena na nadležnu jedinicu lokalne samouprave budući da je i Anex I Ugovora o povjeravanju komunalnih djelatnosti u članu 4 stav 2 predvidio da „Troškovi za utrošenu električnu energiju i vodu padaju na teret Naručioca.“ što je u tekućoj godini bilo značajno smanjenje rashodne strane.

Kako je ranije navedeno, dinamika otklanjanja nedostataka u poslovnim tokovima na postrojenju vrši se prema planu tehničke službe, a uvažavajući projektnu dokumentaciju i dokumentaciju proizvođača opreme. Nakon okončanja otvorenog postupka, potpisani su ugovori o servisu opreme sa svim relevantnim dobavljačima.

Tokom utvrđivanja poslovnih procesa i organizacije rada na postrojenju uvažavaju se preporuke opštinskog "Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu", te se pristupilo dobijanju svih potrebnih dozvola nadležnih institucija u Crnoj Gori. S tim u vezi, ultimativni cilj poslovanja je uvođenje Društva u okvire transparentnosti i zakonodavstva kako bi se, u konačnici, podigao kredibilitet istog u javnosti.

Društvo je 28.04.2021.godine dobilo Licencu za upravljanje komunalnim otpadnim vodama – upravljanje i rad postrojenja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda izdatu od strane Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti Crne Gore (Regulator). Ista je važeća do 28.04.2024.godine.

Dinamikom angažovanja prema Regulatoru, Društvo je dostavljalo *benchmarking* podatke s ciljem transparentnosti i boljeg planiranja. Takođe, Društvo se u maju mjesecu obratilo sa Zahtjevom za davanje saglasnosti na predlog cijene usluge prečišćavanja komunalnih otpadnih voda za 2022.godinu, te u saradnji sa Regulatorom sredili podnesak i na nivou

Odbora direktora usvojili cijenu od 0,1595€/m³. Problem sa navedenom cijenom je što ne oslikava realan odnos planiranih rashoda i količine prečišćene vode, prvenstveno zbog gorenavedene činjenice da u troškovnik nisu uvedeni rashodi po osnovu utroška električne enetgije, te da član 21 Zakona o komunalnim djelatnostima ne dozvoljava Osnivaču da prebaci investiciono održavanje Društvu. Takođe, Društvo je pribavilo Odluku Predsjednika Opštine Budva broj 01-082/21-1629/2 od 15.06.2021.godine kojom u nedostatku sjednica Skupštine samostalno daje saglasnost na Godišnji program rada i finansijski plan za 2021.godinu. Unatoč svemu, Regulator je Odlukom broj 21/1784-21 od 28.07.2021.godine dao saglasnost na predlog cijene usluge prečišćavanja otpadnih voda u iznosu od 0,1595€/m³ ali pod uslovom da Skupština Opštine Budva bez izuzetka najkasnije do 15.09.2021.godine potvrdi gorepomenutu Odluku Predsjednika.

Regulator je dopisom broj 21/3757-1 od 13.10.2021.godine obavijestio Društvo o neispunjavanju zakonske obaveze u pogledu formiranja cijene. Budući da Osnivač i dalje finansira cjelokupno poslovanje Društva, te da će se i u narednoj godini zadržati pomenuti odnos, preciznije da cijena komunalnih usluga Društva neće padati na teret korisnika usluge, Regulator će početkom 2022.godine biti obaviješten o nepromijenjenom odnosu i samim tim nepotrebnom pristupanju hitnog formiranja predloga cijene.

Društvo je, koordinisanim aktivnostima sa Osnivačem angažovalo geodetsku organizaciju "GEOMILIMETAR" iz Podgorice za izradu elaborata, ovjerenog kod Uprave za katastar i državnu imovinu pod brojem 917-104-DJ-946/21. Nakon predaje pomenutog elaborata i građevinske dozvole Ministarstva održivog razvoja i turizma broj 05-1136/2 od 04.03.2011.godine i upotrebne dozvole broj UP 10504-769/8-2014 od 29.05.2015.godine, Osnivač je 10.09.2021.godine dobio Rješenje o promjeni upisa podataka na nepokretnosti broj 954-104-U-4618/21, kojim se Opština Budva upisuje u obimu 1/1.

Ostaje i dalje nedoumica oko raspisivanja otvorenog postupka javne nabavke u pogledu osiguranja imovine, te po istom predstoje pregovori sa Osnivačem.

Kako je dinamika raspolaganja sa finansijama dozvolila, Društvo je sa Osnivačem potpisalo Aneks II Ugovora o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti broj 01-082/21-3016/1 od 17.11.2021.godine kojim se poslednjih šest rata predviđenih u ukupnom iznosu od 540.000,00€ smanjuju na ukupan iznos od 300.000,00€. Takođe, u dogovoru sa Osnivačem predviđeno je investiciono ulaganje od 140.000,00€ za potrebe nabavke frekventnih regulatora za PS Budva, shodno elaboratu energetske efikasnosti, kojim se na ovaj način značajno može smanjiti utrošak električne energije.

Predata je sva potrebna predmetna dokumentacija i do kraja tekuće godine se očekuje dobijanje Vodne dozvole koju izdaje Uprava za vode.

2. Program rada za 2022.godinu

Kao što je navedeno Aktom o sistematizaciji i organizaciji, Društvo obavlja rad kroz tri službe, te za svaku donosi plan i program rada do kraja 2022.godine.

2.1. Tehnička služba

Tehnička služba planira da u 2022.godini maksimalno optimizuje poslovanje. Blagovremeno otkrivanje i sanacija kvarova na bazenima i cijevima takođe je jedna od glavnih aktivnosti Službe. Takođe, rad Službe podrazumijeva i svakodnevne laboratorijske analize, provjeru kvaliteta ulazne i izlazne vode, te djelovanje u skladu sa rezultatima.

Za redovno poslovanje Društva, potrebno je utvrditi minimum zaliha i rezervnih djelova, kako se ne bi došlo u situaciju da pojedini poslovi ne mogu biti obavljani te da cijeli proces trpi.

Tokom 2022.godine Služba u planu ima sledeće aktivnosti:

- ☺ Redovne aktivnosti na održavanju sistema kroz sistem nadzora periodičnosti servisa svih komponenti postrojenja;
- ☺ Implementacija i sertifikacija sistema menadžmenta ISO 9001, ISO 14001 i ISO 45001;
- ☺ Isporuka i ugradnja frekventnih regulatora na PS Budva;
- ☺ Revitalizacija PS Budva – zamjena dijela cijevi i kompenzatora;
- ☺ Ugradnja mjerača protoka na ulazu u postrojenje;
- ☺ Izrada projekta i mogućnost raspisivanja tendera za zamjenu postojećeg sistema aeracije, novim sistemom duvaljki;
- ☺ Izrada projekta i mogućnost havarijskog ispusta za PS Budva i PS Zeps;
- ☺ Uknjižba PS Budva, PS Zeps i PS Belvi;
- ☺ Izrada havarijskog bajpasa na PPOV Budva;
- ☺ Izrada magacinskog prostora na PPOV Budva.

2.2. Služba za opšte i pravne poslove

Program i plan rada Službe za opšte i pravne poslove obuhvata izradu opštih i normativnih akata Društva, uvažavajući propise iz oblasti zakonodavstva koji se odnose na Društvo, te shodno tome predlaže se primjena odgovarajućih propisa. U opis poslova Službe spada i zastupanje Društva pred sudovima, državnim i drugim organima u okviru punomoćja, prikupljanje dokumentacije, izrada opštih i normativnih akata Društva, praćenje i

proučavanje propisa iz oblasti zakonodavstva koji se odnose na Društvo i shodno tome predlaže se primjena propisa i priprema internih akata.

Tokom prethodne godine Služba je neposredno saradivala sa Odborom direktora i u skladu sa Poslovníkom o radu Odbora pripreman je materijal za sjednice i donijeti su odgovarajući akti. U proteklom periodu Društvo je ostvarilo saradnju sa resornim sekretarijatom Opštine, sa Poreskom upravom, drugim državnim organima i institucijama. Tokom protekle godine Služba je učestvovala u zaključivanju ugovora u okviru javnih nabavki. U saradnji sa Institutom Sigurnost iz Podgorice kompletirana su akta koja se odnose na oblast zaštite i zdravlja na radu.

Društvo je posebnu pažnju posvetilo izvršavanju obaveza koje su propisane aktima koji se odnose na djelatnost Društva, prije svega Zakona o komunalnim djelatnostima i Zakona o upravljanju komunalnim otpadnim vodama, gdje su maksimalno ispoštovane sve obaveze predviđene istim.

U toku je postupak za dobijanje Vodne dozvole.

2.3. Služba za finansije i razvoj

Služba za finansije i razvoj će se u 2022.godini baviti praćenjem utvrđenog rashodnog budžeta, cash flow analizom, te sagledavajući poslovne trendove u svijetu, planiranjem i ispitivanjem potencijalnih modela unapređenja upravljanja Društvom.

U planu je i utvrđivanje sistema finansijske održivosti, u uslovima direktnog finansiranja od strane Osnivača, te što adekvatnijeg utroška sredstava dobijenih prema projekciji rashoda. Primarni cilj Službe je potpuna transparentnost poslovanja i usklađivanje istog sa zakonskim okvirima. Dugoročno, sektor održava okvir za:

- ⊕ Planiranje i zaštitu osnovnih sredstava Društva;
- ⊕ Održavanje finansijske stabilnosti i predviđanje iznenadnih budžetskih opterećenja;
- ⊕ Adekvatnu raspodjelu resursa za tekuća i buduća plaćanja;
- ⊕ Praćenje novčanih tokova dugoročno;
- ⊕ Maksimizaciju finansijske fleksibilnosti;
- ⊕ Održavanje poslovnih procesa kroz sprovođenje otvorenih postupaka javnih nabavki.

U okviru Službe se vrši i izrada Plana javnih nabavki za 2022.godinu, dinamikom koju sam proces zahtijeva. Isti se stavlja na usvajanje pred Odbor direktora u što kraćem roku, prateći rokove Uprave za javne nabavke Crne Gore. Budući da je zakonski rok za objavu plana 31.01.2022.godine, za izradu istog poslužiće okvirni podaci iz nacрта budžeta za narednu godinu, te vrijednosti u planu mogu odstupati maksimalno $\pm 10\%$. Planirajući nabavke uvažava se plan poslovanja i potrebe za nabavkama koju dostavlja Tehnička služba, uz praćenje plana rada samog Izvršnog direktora i dinamike sanacije kako procesa, tako i postrojenja koje je isti zacrtao u svojim godišnjim aktivnostima. Da li će se i u kojoj mjeri

realizovati ovaj plan prvenstveno zavisi od finansijskih mogućnosti Društva i njegovog ukupnog poslovanja tokom 2022.godine³.

Služba za finansije i razvoj tokom rada kontinuirano balansira između količine sredstava s kojim Društvo raspolaže, zacrtanih finansijskih ciljeva poslovanja i strategija za realizaciju pomenutih ciljeva. S tim u vezi, vrlo je važno napomenuti da način finansiranja Društva u 2022.godini nije sasvim precizno utvrđen. Kako je bilo riječi u ranijem tekstu, Društvo posluje shodno Ugovoru o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti i pripadajućim Aneksima, što implicira da je isto u potpunosti finansijski zavisno od Osnivača. Dosadašnje upravljanje postrojenjem je uključivalo operativno i tekuće održavanje samog postrojenja i kompletnih procesa, pri čemu Društvo nije imalo obavezu plaćanja troškova struje, vode i odvoza komunalnog otpada. Odvoz mulja je trenutno regulisan posebnim Aneksom Ugovora o transportu i zbrinjavanju komunalno kanalizacionog mulja između Opštine Budva, "Komunalnog preduzeća" d.o.o. Budva i "Montelea" d.o.o. Podgorica broj 01-082/21-2702/1 od 15.10.2021.godine. Nepoznavanje činjenice da li će tekuća plaćanja nastala po ovim osnovima ubuduće biti obaveze Društva, stvara veliku konfuziju u planiranju budžeta za 2022. fiskalnu godinu.

Služba je preduzela sve mjere da se što hitnije sa Osnivačem riješi navedena problematika, budući da Statut Društva implicira da se finansiranje obavlja iz budžeta Osnivača i tekućeg budžeta "Vodovoda i kanalizacije" d.o.o. Budva. Zaključkom o setu operativnih mjera Skupštine Opštine Budva broj 10-040/20-124/1 od 19.02.2020.godine naloženo je hitno stvaranje pretpostavki da se otvori poseban račun naplate usluge odvoženja otpadnih voda, te da se sredstva naplaćena po tom osnovu mogu koristiti isključivo u svrhe finansiranja sistema za tretman i prečišćavanje otpadnih voda. Kako je "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Budva zaista izmjenama i unijelo stavku *prihvata i odvoženje otpadnih voda* na svom računu, ostaje nejasno da li je to shodno poštovanju Zaključka o setu operativnih mjera. Postojanje ovakvog računa i usaglašavanje obaveza prema Elektroprivredi Crne Gore i "Vodovodu i kanalizaciji" d.o.o. Budva, te plaćanja odvoženja otpadnog mulja sa pomenutim sredstvima značajno bi redukovalo iznos koji Društvo potražuje od Osnivača u 2022.godini.

Uz navedenu problematiku nejasnoće oko načina finansiranja i troškova koje je nužno uključiti u planirani rashodni budžet, Služba se suočava i sa problemom nemogućnosti predlaganja cijene usluga obavljanja komunalne djelatnosti za 2023.godinu shodno aktuelnoj Metodologiji Regulatora. Navedeno je problem budući da Metodologija pretpostavlja samo jedan način utvrđivanja cijene regulisane komunalne djelatnosti i da isti zahtijeva da se uključe svi rashodi koje Društvo ima, a da se shodno Zakonu o komunalnim djelatnostima isključujući investiciono održavanje.

³ Društvo je u komunikaciji sa pojedinim dobavljačima došlo do informacija da su značajno skočile cijene osnovnih sirovina, što se u konačnosti ocrta na krajnju cijenu proizvoda ili usluge koje od istih kupujemo. S tim u vezi, nije moguće odraditi planiranje na osnovu ovogodišnjih parametara, već se mora, minimalno uključiti i najavljeno povećanje.

Uzevši u obzir sve gore navedeno, Služba je planiranju poslovanja pristupila na osnovu pretpostavki i uvažavajući statističke podatke prikupljene tokom rada Društva od osnivanja do danas. Individualni indeksi u Planu rađeni su na osnovu projekcija budžeta za 2022.godinu i učinka istog do 30. novembra za 2021.godinu. U kvantitativnim analizama korišćeni su podaci iz zaključnog lista i ostvarenih bilansa stanja i bilansa uspjeha na dan 30.11.2021.godine. S tim u vezi, finansijski plan koji je pred Vama je projekcija cjelokupnih potencijalnih rashoda Društva za 2022.godinu, sa uključenim rashodima po osnovu utroška električne energije, utroška vode i troškova odvoza otpadnog mulja.

3. Finansijski plan za 2022.godinu

Finansijski plan se, projektuje na osnovu planiranih prihoda i rashoda za 2022.godinu, zatim na osnovu ostvarenja istih za period od osnivanja do 30. novembra, te bilansa stanja i bilansa uspjeha za pomenuti period. Neophodno je napomenuti da Društvo i dalje nema uvid u poslovne knjige WTE Wassertechnik za godine koje su za nama, a 2020.godinu je obilježila specifična poslovna atmosfera, pa su i kompletni procesi bili specifično obojeni. Na prvom mjestu, poslovanje u uslovima borbe sa pandemijom COVID-19 virusa, potom poslovanje u uslovima smanjenih ili izostalih uplata od strane Osnivača, te u konačnosti stabilizacija poslovanja nakon marta 2021.godine, te redovno izmirivanje obaveza od strane Osnivača, sanacije dugogodišnjih nagomilanih problema sa rezervnim djelovima, poslovanjem postrojenja i pripadajućih pumpnih stanica, što samo po sebi implicira da se kompletan finansijski plan projektuje na osnovu potencijalnih rashoda za fiskalnu 2022.godinu, shodno preporukama Izvršnog direktora i svake službe pojedinačno.

S tim u vezi, planirano je da se poslovanje odvija na nivou prethodne godine, uz značajno povećanje određenih rashodnih stavki, shodno tehničkim podacima o sistemu za praćenje i izvještavanje o procesima rada postrojenja dobijenih iz *Bericht*-a za period od 2019.godine do 2021.godine, kao reprezentativne što se tiče standardnih sveukupnih troškova.

Tabela 1. Ukupna tretirana količina kanalizacije 2019-2021

	Ukupna tretirana kanalizacija (m ³)			Index	
	2019	2020	2021	2021/ 2020	2021/ 2019
Januar	395,531.00	134,296.00	575,914.00	429	146
Februar	355,318.00	202,350.00	447,746.00	221	126
Mart	285,691.00	416,835.00	202,736.00	49	71
April	218,571.00	201,212.00	200,822.00	100	92

Maj	510,718.00	-	396,910.00	-	78
Jun	476,061.00	277,026.00	388,385.00	140	82
Jul	548,571.00	297,495.00	504,577.00	170	92
Avgust	571,112.00	356,664.00	540,229.00	151	95
Septembar	445,901.00	349,545.00	389,351.00	111	87
Oktobar	308,457.00	448,617.00	354,312.00	79	115
Novembar	435,253.00	251,295.00	350,149.00	139	80
Decembar	527,389.00	465,857.00			
Ukupno	5,078,573.00	3,401,192.00	4,351,131.00	148⁴	96

U Tabeli 1. prikazana je ukupna količina kanalizacije prečišćene na postrojenju, uporednim podacima za poslednje tri godine. Podaci su dobijeni iz *Bericht*-a i u istim se vidi naglo povećanje prečišćene kubikaže tokom 2021.godine. Direktni uporedni indeksi sa prethodnom godinom pokazuju značajan rast u količini prečišćene otpadne vode, što je vrlo očekivano uzevši u obzir da je ljetnja sezona 2020.godine izostala zbog poznatih mjera protiv pandemije COVID-19 virusa, pa je samim tim i izostao veliki skok u dolaznoj vodi tokom ljetnjih mjeseci. S tim u vezi, kao adekvatnu godinu za poređenje izvukli smo podatke iz 2019.godine. Svakako, neki od podataka nedostaju, jer do ažuriranja SCADA sistema, u momentima isključenja, *Bericht* je ostavljao prazno polje u unosu. Iz uporedne analize možemo vidjeti da je tokom ljetnjih mjeseci zabilježen značajan dotok kanalizacije, ali se i detektuje značajno manje vode tokom novembra mjeseca, uzrokovanom klimatskim prilikama. U konačnosti, index trenutno pokazuje smanjenje tretirane kanalizacije u iznosu od 20,4% premda će nakon zaključenja godine smanjiti procenat značajno. Primjera radi, ukoliko se isključe podaci koji nedostaju, dakle mjeseci april i decembar u obje godine koje poredimo, procenat smanjenja obrađene kanalizacije je 6,7%.

Planira se redovno izmirivanje osnovnih godišnjih obaveza Društva:

- ⊗ Obaveze za zarade i naknade zarada – redovno isplaćivati lične dohotke i obaveze prema Državi nastale po ovom osnovu;
- ⊗ Obaveze prema dobavljačima shodno sklopljenim Ugovorima nakon sprovedenih javnih nabavki po osnovu operativnog održavanja;
- ⊗ Ostale obaveze iz tekućeg poslovanja.

Kako je i ranije navedeno, prihodna strana je u ovom trenutku u potpunosti oslonjena na sredstva Osnivača, te se shodno preporukama Odbora direktora, donosi konstrukcija koja uključuje sve navedene rashode⁵.

⁴ Agregatni godišnji indeksi su rađeni za period od januara do novembra, kako bi bili što precizniji.

⁵ U Nacrtu Odluke o budžetu Opštine Budva, na poziciji 4419 - Ostali kapitalni izdaci predviđeno je jednako izdvajanje kao prethodnih godina, dok je Osnivač snosio troškove električne energije i odvoza otpadnog mulja.

Na **Dijagramu 1.** prikazana je mjesečna projekcija ukupnih fiksnih i operativnih troškova poslovanja za period od januara do decembra 2022.godine. Rast ukupnih troškova u predsezoni i sezoni direktno je proporcionalan uvećanom kapacitetu rada u ljetnjim mjesecima, što povlači i veću potrošnju ferihlorida i kreča kao neophodnih sredstava za rad tokom većeg opsega prečišćavanja otpadne vode, te većih količina otpadnog mulja. Skok od 33% u okviru zarada zaposlenih tokom oktobra mjeseca je opravdan izdacima u bruto iznosu za potrebe izdvajanja zimmice.

Treba napomenuti da je, u odnosu na prošlogodišnji plan rashoda, ovogodišnja implikacija potencijalnih troškova detektovala 280.000,00€ kao iznos sredstava neophodnih za plaćanje usluge odvoženja otpadnog mulja počev od marta mjeseca. Naime, 31.decembra ističe Aneks Ugovora o odvoženju mulja između Osnivača i „Komunalno“ d.o.o. Budva i nejasno je da li će nakon navedenog datuma predmetna obaveza preći na Društvo.

Dijagram 1. Uporedni prikaz planiranih mjesečnih izdataka

Mjesečni trošak operativnog i tekućeg održavanja

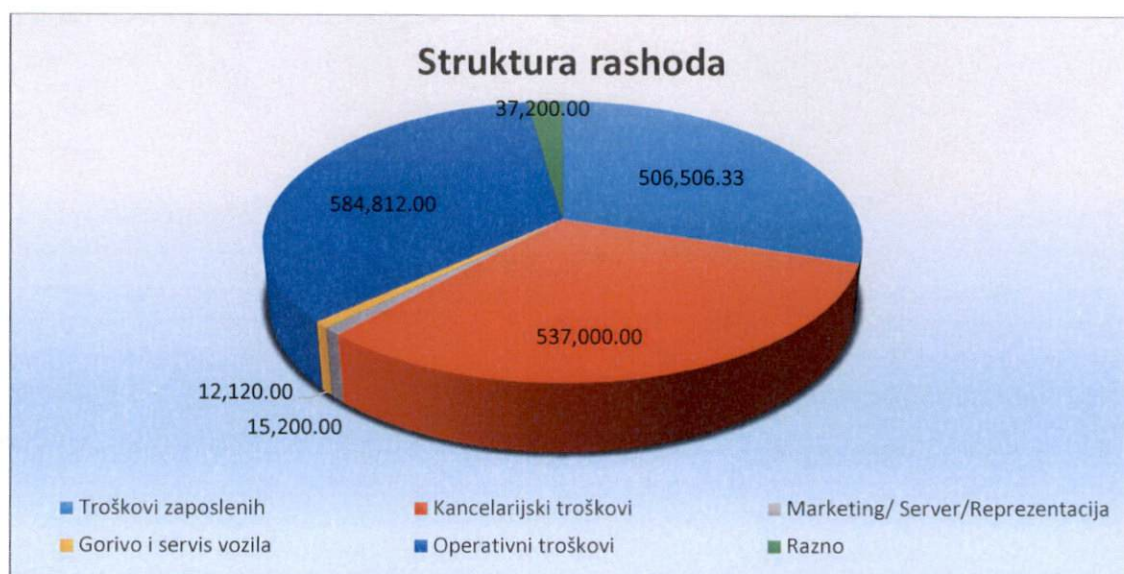

Na **Dijagramu 2.** prikazana je struktura rashoda u okviru godišnje finansijske konstrukcije. Evidentno je da je, kao i prethodne godine, najveći dio sredstava⁶ rezervisan za operativno održavanje postrojenja, u iznosu od 584.812,00€, što predstavlja 34,55% ukupnog budžeta Društva. Pomenuta sredstva uključuju rashode po osnovu planiranog operativnog

⁶ Finansijska konstrukcija uključuje materijalne rashode po osnovu utroška električne energije, troškova vode i komunalnih troškova uslovljeno činjenicom da pomenuti rashodi do sada nisu bili predmetna obaveza Društva i nejasno je da li će to biti u budućnosti.

održavanja i rashode po osnovu nabavke rezervnih djelova, u iznosu od 116.400,00€. Takođe, u okviru pozicije operativnih troškova percipiraju se rashodi po osnovu odvoza otpadnog mulja, u iznosu od 280.000,00€, ili 47,88% u okviru navedene grupe rashoda. U nastavku, ističe se 135.012,00€ troškova po osnovu nabavke osnovnih hemikalija za rad, kreča za gašenje mulja, ferihlorida za stabilizaciju mulja, reagensa i hemikalija potrebnih za laboratorijske analize, te sredstva za taloženje mulja, 23,09% u grupi operativnih rashoda. Postoje naznake da je količina sredstava opredijeljenih za potrebe odvoza otpadnog kanalizacionog mulja nedovoljna da pokrije troškove odvoza količine otpadnog mulja koje tehnička služba projektuje da će proizvesti tokom 2022.godine, ali u pregovorima sa Osnivačem nije ostavljen prostor koji bi dozvolio uvećanje navede stavke u budžetu.

Kompletna procjena rađena je na nivou rashoda za 2021.godinu, budući da je tekuću godinu u Budvi obilježila dobra turistička sezona u punom kapacitetu, što je uslovilo veću količine ulazne vode i rad postrojenja u punom obimu. Racionalizacijom potrošnje vode na postrojenju i pripadajućim pumpnim stanicama, desetostruko je smanjeno izdvajanje po osnovu računa za vodu. Ovdje valja napomenuti problematiku visokog duga na računima za vodu, gdje se u narednom periodu očekuje da Osnivač iste izmiri i prebaci novonastale obaveze na Društvo. Projekcija rashoda za električnu energiju, prema prosjeku računa u periodu od 2018. do novembra 2021. godine na postrojenju i pripadajućim pumpnim stanicama iznosi 450.000,00€. Na sastanku sa menadžmentom preduzeća „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Budva informisani smo da je isto pomenute rashode u prošlom periodu izmirivalo shodno Ugovorima o asignaciji duga sa Opštinom. Trenutno, Osnivač je u procesu izmirivanja duga nastalog po ovom osnovu, ali je nejasno da li će narednim Aneksom predmetna obaveza preći na Društvo.

Dijagram 2. Struktura planiranih rashoda

Za rashode za zaposlene planirano je, na osnovu prošlogodišnjih projekcija i činjenice da se broj zaposlenih u Društvu uvećao trostruko tokom tekuće godine, iznos od 506.506,33€, što iznosi 29,92% ukupnog budžeta. Sredstva, pored iznosa predviđenog za plate i doprinose, te troškove naknada za Odbor direktora i ostale rashode za zaposlene uključuju i godišnju naknadu za razriješenog Izvršnog direktora do marta 2022.godine, shodno članu 7 Ugovora o radu direktora broj 01-100/20-281/3 od 25.02.2020.godine, zaključenim između Osnivača i Izvršnog direktora Društva. Tokom naredne godine ne planira se povećanje broja radnika, budući da je sadašnje poslovanje kako efektivno tako i efikasno, te da su svi radnici opterećeni shodno sistematizaciji i raspodjeli posla, uz procjenu upravljačkog kadra da je broj zaposlenih optimalan.

U korelaciji sa povećanjem broja zaposlenih do optimalnog nivoa, radilo se i na uvećanju nematerijalne imovine i obezbjeđivanju radnog prostora. Shodno prošlogodišnjem planu, zakupljene su poslovne prostorije u zgradi „Akademije znanja“, koja je u vlasništvu Osnivača, gdje su izmještene Služba za opšte i pravne poslove i Služba za finansije i razvoj, čime je omogućen nesmetan rad Tehničkoj službi na samom postrojenju. Izmještanje nije donijelo probleme u sinergiji poslovanja, budući da su procesi efikasno organizovani i da službe imaju uspješnu saradnju kontinuirano.

U **Tabeli 2.** prikazana je okvirna planirana raspodjela rashoda u fiskalnoj 2022.godini. Nepreciznost i izvjesnost potrebe rebalansiranja budžeta, u bilo kom obliku, može se pripisati nedovoljnoj količini informacija od strane Osnivača u pogledu finansiranja poslovanja Društva u budućem periodu. S tim u vezi, u budžetu su podijeljene finansijske pozicije prihodne strane na prihode od usluge operativnog i tekućeg održavanja kao predmet Ugovora o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti sa Osnivačem i ostale prihode, koje bi, shodno Aneksu I Ugovora o povjeravanju obavljanja komunalne djelatnosti broj 01-100/21-1039/1 od 15.04.2021.godine i nadalje snosio Osnivač. Takođe, i dalje je aktuelna problematika plaćanja odvoza otpadnog mulja, koja do sada nije bila u nadležnosti Društva.

Tabela 1. Planirani rashodi za 2022.godinu

	Plan 2022	Plan 2021	Index 2022/2021
Ukupni prihodi	1,692,838.33	902,178.00	187.64
Prihodi od usluge operativnog i tekućeg održavanja	944,838.33	902,178.00	
Ostali prihodi	748,000.00		
Rashodi poslovanja	1,692,838.33	902,178.00	
Materijalni troškovi (Elementarni)	789,732.00	374,238.00	211.02⁷

⁷ Prošlogodišnji plan nije uključivao rashode po osnovu utroška električne energije, vodovodnih i komunalnih usluga, što je dovelo do rasta materijalnih troškova u navedenom obimu.

Godišnji program rada i finansijski plan za 2022.godinu

Kancelarijski troškovi	10,800.00	18,976.00	
Troškovi električne energije	450,000.00		
Troškovi vodovodnih usluga	18,000.00		
Troškovi komunalnih usluga	12,000.00		
Troškovi HTZ opreme	5,400.00		
Troškovi alata i inventara	12,000.00	9,600.00	
Troškovi rezervnih djelova	116,400.00	200,000.00	
Troškovi sirovina za prečišćavanje otpadnih voda	135,012.00	104,036.00	
Troškovi akreditovanih laboratorija	18,000.00	19,980.00	
Troškovi goriva i dizel agregata	8,400.00	4,540.00	
Troškovi voznog parka	3,720.00	3,276.00	
Ostali materijalni troškovi		13,830.00	
Rashodi za zaposlene	506,506.33	330,580.00	153.22
Neto zarade zaposlenih	264,100.52	187,800.00	
Ostali troškovi zarada (pripravnost, putni troškovi)	15,576.00		
Troškovi angažovanja trećih lica u BRUTO iznosu	12,360.00		
Troškovi zarada Odbora direktora u BRUTO iznosu	19,914.84	10,800.00	184.40
Zimnica u BRUTO iznosu	13,715.82		
Troškovi doprinosa na teret zaposlenog (ukupan)	137,751.03	100,304.80	
Troškovi doprinosa na teret poslodavca (ukupan)	43,088.12	31,675.20	
Operativni troškovi (Kompleksni)	303,400.00	43,500.00	697.47⁸
Troškovi odvoza otpadnog mulja	280,000.00		
Troškovi godišnjih servisa	23,400.00	43,500.00	
Nematerijalni troškovi (Kompleksni)	63,800.00	135,860.00	46.96
Troškovi neproizvodnih usluga	2,400.00		
Troškovi špedicije	1,200.00		
Troškovi integrisanog sistema menadžmenta	7,200.00	17,000.00	
Troškovi marketinga i održavanja servera	15,200.00	3,900.00	
Troškovi obezbjeđenja lica i imovine	36,000.00	36,000.00	
Troškovi osiguranja lica shodno zakonu	1,800.00	41,280.00	
Troškovi elaborata planiranih projekata		29,280.00	
Troškovi revizije		8400.00	
Rashodi za nabavku nefinansijske imovine	29,400.00	18,000.00	163.33

⁸ Prošlogodišnji plan nije uključivao rashode po osnovu odvoza otpadnog mulja, što je dovelo do rasta operativnih, kompleksnih troškova u navedenom obimu.

Otpadne vode doo Budva

Zakup poslovnih prostorija	14,400.00	18,000.00
Troškovi adaptacije i građevinskih radova na pumpnim stanicama	15,000.00	

Planiranje sredstava na određenim pozicijama rađeno je shodno pokazateljima do kraja novembra 2021.godine. Značajan skok u određenim troškovnim skupovima, opravdan je potrebom da se prikaže ukupan trošak po budžet Osnivača koji postrojenje i pripadajuće pumpne stanice kojim upravlja Društvo zapravo jesu. Činjenica da nacrt budžeta Osnivača ne ostavlja prostor za visinu rashoda koji Društvo nacrtom Plana potražuje, ali je svrsishodno prikazati cjelokupni trošak istog po lokalnu samoupravu. Analogno prethodno navedenom, značajan procentualni rast se detektuje na poziciji elementarnih materijalnih troškova⁹, te na poziciji operativnih troškova¹⁰.

U pogledu rezervnih djelova, prema Ugovoru o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti sa Osnivačem predviđeno je da se Društvu sekvencijalno prebacuju sredstva, u mjesečnim ratama, prema ispostavljenim fakturama. Društvo je više puta skretalo pažnju na način finansiranja, budući da bi mnogo svrsishodnije bilo rasporediti prenos u kvartalnim ratama tokom fiskalne godine. Rezervni djelovi se, s tim u vezi, nabavljaju specifičnom dinamikom, uzevši u obzir kritične tačke targetirane od strane tehničke službe i dobavljača koji su radili servise na pumpama i elektromotorima. Kako je ranije u tekstu navedeno, tokom 2021.godine je sproveden otvoreni postupak nabavke rezervnih djelova u ukupnom iznosu od 165.289,26€ (bez uračunatog PDV-a), koji je okončan ugovorima sa dobavljačima u vrijednosti od 143.142,98€ (bez uračunatog PDV-a) i isti se nabavljaju sukcesivno.

Tokom 2021.godine Plan javnih nabavki je 95% ostvaren. Do kraja tekuće godine, planirano je i raspisivanje jednostavne nabavke za održavanje i popravku mreže podataka – Nadgradnja SCADA sistema, u iznosu 15.702,48€ čime se u potpunosti zatvara krug hitnih sanacija na sveukupnom sistemu poslovanja.

U koordinaciji sa nadležnim sekretarijatom lokalne samouprave uspostavljena je dinamika nabavke opreme za saniranje i adaptaciju pumpi na PS Budva, u vidu nabavke frekventnih regulatora koji pokreću adekvatno uključivanje istih, u smislu uštede električne energije koju pomenuta pumpna stanica troši. Preciznije, Sekretarijat za investicije će, za potrebe Društva, izvršiti investiciono ulaganje u smislu kupovine frekventnih regulatora, u iznosu od 140.000,00€, budući da, shodno Elaboratu o energetskej efikasnosti¹¹, ugradnjom istih

⁹ U odnosu na prethodnu fiskalnu godinu, pozicija materijalnih rashoda je značajno uvećana za iznos troškova po osnovu utroška električne energije i troškova vode.

¹⁰ U odnosu na prethodnu fiskalnu godinu, pozicija operativnih rashoda je značajno uvećana za iznos troškova po osnovu odvoza otpadnog mulja.

¹¹ Nakon sprovedenog otvorenog postupka, ETG Grupa je u aprilu 2021.godine izradila Elaborat o energetskej efikasnosti, koji targetira osnovne probleme u enormnoj potrošnji električne energije i predlaže načine za smanjenje istih.

D. J.

dolazimo do godišnje uštede od cca. 25.800,00€ po računima za električnu energiju i povrata navedene investicije za ≤6 godina.

Posmatrajući, dakle, sistem planiranih rashoda za 2022.godinu, možemo uočiti i sledeće aktivnosti od značaja:

- ⊕ Opremanje – aktivnosti koje se odnose na rashode za nabavku proizvedene dugotrajne imovine, tačnije: kancelarijsku opremu i namještaj, komunikacijsku opremu, medicinsku i laboratorijsku opremu, te uređaje, mašine i sitne rezervne djelove za ostale namjene, sve sa ciljem obavljanja redovnih djelatnosti Društva;
- ⊕ Informatizacija – Aktivnosti koje se odnose na rashode za nabavku i servis informatičke opreme i programa kako slijedi: nadgradnja postojećih informacionih sistema i aplikacija, na prvom mjestu kontinuirano održavanje SCADA sistema za praćenje upravljanja procesima, koji je od krucijalnog značaja za efikasan rad postrojenja. Društvo predlaže i modernizaciju sistema u smislu kreiranja aplikacija za prikupljanje i praćenje hidroloških podataka u realnom vremenu, aplikacije za praćenje realizacije plana upravljanja vodama i otpadnim vodama, shodno državnoj Strategiji i Planu upravljanja komunalnim otpadnim vodama do 2023.godine, mobilne aplikacije za sistem i sl.;
- ⊕ Potencijalni Izdaci za obračun i naplatu naknada – Aktivnost od značaja ukoliko se sprovede metodika po Zaključku o setu operativnih mjera Skupštine Opštine Budva broj 10-040/20-124/1 od 19.02.2020.godine, te u Društvu budu mogli odraditi zadatak i formirati predlog cijene komunalnih usluga shodno postojećoj Metodologiji Regulatorne agencije za energetiku Crne Gore;
- ⊕ Program investicionih aktivnosti – Aktivnosti koje se odnose na smanjenje godišnjih potraživanja prema Osnivaču, s ciljem da isti izvrši investiciono ulaganje u imovinu, budući da isto nije moguće povjeriti Društvu, shodno Zakonu o komunalnim djelatnostima. Na drugom mjestu, ali ne i manje važno je i rješavanje problematike aeracije, sanacija potoka Vještica, potencijalna upotreba mulja i sl.;
- ⊕ Projekti navodnjavanja – aktivnosti koje se odnose na potencijalnu prodaju tehničke vode hotelima ili “Komunalno“ d.o.o. Budva i “Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Budva.
- ⊕ Nematerijalna intelektualna imovina – Aktivnosti po osnovu implementacije integrisanog sistema menadžmenta, tačnije uvođenja ISO standarda s ciljem poboljšanja internih procesa i odnosa, usklađivanja sa zakonskim i inspekcijskim zahtjevima, poboljšanja kredibiliteta kod javnosti, poboljšanja manevarisanja sa bezbjednošću informacija i sl.

Kao što je ranije bilo riječi, Društvo mora što hitnije u saradnji sa Osnivačem formirati komisiju koja bi precizno popisala imovinu predatu na upravljanje, čime bi se stekli uslovi za angažovanje sudskog vještaka građevinske struke koji bi odredio vrijednost imovine kojom Društvo upravlja. Time bi se nedvosmisleno precizirala vrijednost imovine Osnivača koju bi kasnije mogli osigurati.

4. Upravljanje krizom i rizikom

Društvo je, deduktivnom metodom, preciziralo da su u toku 2022.godine, za period od januara do decembra, sredstva potrebna za efikasno i nesmetano funkcionisanje postrojenja i pripadajućih pumpnih stanica visine 1.692.838,33€. Najveći troškovi koji će opteretiti poslovanje Društva su, svakako, operativni troškovi. Poštujući mjere štednje, Društvo se nada da je moguće ostvariti značajna novčana preusmjeravanja, sve s ciljem kupovine što većih količina rezervnih djelova i materijala za bolju i uspješniju pripremu ljetnje sezone kada je, očekivano, najveći pritisak na bazene.

Generalno, potencijalni problem u izmirivanju tekućih obaveza predstavljaće i dalje činjenica da nije riješeno pitanje nadležnosti obaveza po osnovu troškova električne energije, troškova vodosnabdijevanja i rashode po osnovu odvoza otpadnog mulja. Po sugestijama Osnivača, iste su unijete u Godišnji plan rada i finansijski plan za 2022.godinu, s ciljem transparentnijeg poslovanja i uvida Osnivača u stvarne troškove Društva. Isto je vrlo značajno i iz razloga dostavljanja benchmarking podataka Regulatoru, eventualnog formiranja predloga cijene i rješavanja problematike otpadnog mulja. Krizni menadžment implicira da će Služba za finansije i razvoj stvoriti pretpostavke u planiranju da se otpadni mulj kao rezidual kompletnih procesa rješava drugačije, na način koji će Društvu i Osnivaču stvoriti predodžbu o smanjenju rashoda po ovom osnovu.

Kako su Tehnička služba i Služba za finansije i razvoj planirali rekonstrukciju određenih djelova mreže za preradu, te sanaciju istih, očekuju se značajna uvećanja investicionih izdataka. S tim u vezi, potrebno je razmotriti dodatne izvore prihoda, koji nisu vezani za Osnivača. Krizno planiranje, u tom smislu, uključuje potencijalne kreditne izvore. Kroz navedene projekte cilj je implementirati inovativne proizvode u kompletan poslovni proces, kako bi se ispoštovala legislativa Evropske unije u području zaštite životne sredine, a osobito o okvirnim direktivama o upravljanju otpadnim vodama.

5. Zaključna razmatranja i predlog mjera

Kako se ne bi dovelo u pitanje zdravo poslovanje Društva, a s ciljem realizacije planiranih aktivnosti u narednom periodu, potrebno je preduzeti sledeće:

- ⊗ Pratiti realizaciju predviđenih aktivnosti u svim službama Društva;
- ⊗ Najozbiljnije nastaviti sa aktivnostima na detekciji i otklanjanju sitnih kvarova;
- ⊗ Stalno kontrolisati i unapređivati kvalitet ispusne vode;
- ⊗ Konkursiti za IPA projekte koji se odnose na poboljšanje kvaliteta prerade otpadnih voda;
- ⊗ Konkursiti za projekte iz EU Enlargement programa;

- ⊕ Unaprijediti sistem javnih nabavki;
- ⊕ Stepen ostvarivanja zacrtanih ciljeva treba da bude osnov mjerila uspješnosti svih učesnika u njihovom sprovođenju, a posebno menadžerske i rukovodeće strukture.

Realizacija predviđenih aktivnosti svake službe ponaosob ima za cilj praćenje ishoda poslovnih procesa sa ciljem optimizacije istih i unapređenja efikansosti kompletnog prečišćivačkog procesa. S tim u vezi, očekuje se da implementacija integrisanog sistema menadžmenta i to: ISO 9001:2015 (sistem upravljanja kvalitetom), ISO 14001:2015 (sistem menadžmenta zaštite životne sredine) i ISO 45001:2018 (Sistem menadžmenta bezbjednosti i zdravlja na radu) doprinese navedenom, te da Društvu poveća efikasnost poslovanja kroz veću konzistentnost i štedljivost proizvodnog procesa, što će u konačnosti povećati kredibilitet Društva među građanima Budve.

Predlažu se alternativni izvori finansiranja, u vidu IPA projekata i projekata koje finansira Evropska unija kroz Ekonomski i investicioni plan za zapadni Balkan. Pomenutim projektom kroz EU Enlargement opredijeljeno je 9 milijardi eura kroz IPA III liniju za period 2021-2027 godine. Ključna oblast 7 odnosi se na upravljanje otpadom i otpadnim vodama i implicira da će biti uspostavljen integrisan regionalni sistem upravljanja otpadom u Albaniji, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji, a istovremeno će se zatvarati deponije koje ne ispunjavaju standarde. Istom oblašću, pružiće se podrška uspostavljanju odgovarajućih sistema za nadgledanje vazduha i vode i sprječavanje mjera zagađenja.

Na prvom mjestu, tu je uvijek aktuelna problematika aeracije, kao primarni problem u radu postrojenja kojim Društvo gazduje. S tim u vezi, predlaže se izrada idejnog projekta rješavanja navedene problematike, kako bi se moglo *ad hoc* konkurisati u pozivima, te biti pogodan partner Osnivaču ili privredi u konkurisanju po kreditnim pozivima Evropske unije. Nakon sanacije i unapređenja aeracionog procesa prečišćavanja otpadne vode. Društvo će ovaj problem rješavati dualno, kratkoročno i dugoročno, na opšte poboljšanje kompletnih poslovnih procesa.

Na drugom mjestu, predlaže se izgradnja bajpasa sa sitnijim rešetkama, sa svrhom adekvatnijeg prečišćavanja i ispuštanja atmosferskih padavina u trenucima prevelikog priliva vode tokom kišnih zimskih perioda. Naime, shodno evropskim standardima, ali i istraživanjima koja pokazuju da se značajna količina nanoplastike nađe u moru kao recipijentu, planirana je sanacija postojeće rešetke, kako bi ista na licu mjesta vršila kvalitetno mehaničko prečišćavanje atmosferskih padavina koje, uz kanalizaciju¹² dolaze do postrojenja na preradu. Na ovaj način bi se atmosferska voda, mehanički prečišćena, u zimskim mjesecima i periodu kada su prevelike kiše, ispuštala direktno u more, čime bi se značajno smanjio pritisak na bazene za prečišćavanje koji su, u pomenutom periodu značajno opterećeni. Takođe, time bi se i regulisala količina otpadne vode koju Društvo prečisti tokom godine, a koja je, u prosjeku 1,5 do 2 puta veća nego količina kanalizacije koju "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Budva uputi na prečišćavanje. U slučaju usvajanja cijene

¹² Ovo je i dalje veliki problem gradske kanalizacione mreže, te se predlaže hitno saniranje i precizno odvajanje kanala koji vode atmosferske padavine do postrojenja.

usluga od strane Regulatora i organa lokalne samouprave, a uzevši u obzir da je jedini korisnik usluga Društva "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Budva, a neposredno i Osnivač, smanjenjem količine prečišćene vode bi se smanjila i potraživanja prema krajnjem korisniku.

U zemljama Evropske unije i u USA u većini postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda mulj se sagorijeva ili koristi kao visokokvalitetno đubrivo. S tim u vezi, Društvo predlaže da se što hitnije odradi studija slučaja i procijene izdaci uporede sa koristima unapređenja sadašnjeg procesa obrade mulja do tačke spremne za deponovanje, koje je samo po sebi prilično veliki izdatak. Za potrebe odvoza otpadnog mulja Osnivač, po Ugovoru sa "Komunalno" d.o.o. Budva i "Montelea" d.o.o. Podgorica uplaćuje značajna sredstva za navedene obaveze. Ukoliko bi se napravila spalionica, kroz nepovratno kreditiranje IPA projektima, ova obaveza bi se anulirala, a troškovi za električnu energiju značajno smanjili. S tim u vezi, predlažu se studijske posjete postrojenjima u regionu koji su već, svrsishodno, sproveli ovakve projekte te baštine evropski način tretiranja otpada.

Drugi primjer prakse u tretiranju otpadnog mulja kao ostatka, koji preporučuje Evropska unija, je korišćenje istog kao đubriva. Budući da u okruženju Društva nema teške industrije, te da je rezidual procesa potpuno organske strukture, predlaže se elaborat po pitanju kvaliteta i potencijalne upotrebe otpadnog mulja kao komposta. Ovdje se takođe predlaže izrada studije, u saradnji sa postrojenjem za prečišćavanje opština Kotor i Tivat, gdje bi se dokazalo da je deponovani mulj bezbjedan za rasipanje, kako je i utvrđeno Izvještajem o sprovođenju Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za 2020.godinu, gdje se u okviru dijela koji se tiče kanizacionog mulja implicira sledeće:

„Kanalizacioni mulj se uglavnom skladišti u krugu postrojenja, iako je njegova primjena definisana Zakonom o upravljanju otpadom i Pravilnikom o bližim uslovima koje treba da ispunjava komunalni kanizacioni mulj, količine, obim, učestalost i metode analize komunalnog kanizacionog mulja za dozvoljene namjene i uslovima koje treba da ispunjava zemljište planirano za njegovu primjenu („SL CG“, br. 89/09).

Shodno ovim propisima obrađeni kanizacioni mulj se može koristiti za rekultivaciju zemljišta, u poljoprivredne svrhe, uz propisane uslove kvaliteta i količine i prethodno dobijenu saglasnost Agencije.

Takođe, u postojećoj zakonskoj regulativi propisana je mogućnost korišćenja obrađenog kanizacionog mulja za sanaciju neuređenih odlagališta otpada i drugih sličnih prostora koja treba privesti namjeni, za pošumljavanje, za energetske svrhe i na deponijama kao prekrivni sloj, kao i mogućnost odlaganja na deponijama.“¹³

Treći primjer dobre prakse korišćenja reziduala procesa prečišćavanja otpadnih voda koje predlaže praksa istih u Evropskoj uniji je korišćenje, odnosno prodaja tehničke vode hotelskoj industriji i gradskim komunalnim preduzećima. U ovom slučaju, potrebno je uraditi kvantitativnu analizu količine dostupnosti, potraživanja i distribucionih kanala

¹³ Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, IZVJEŠTAJ o sprovođenju Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za 2020.godinu, Podgorica, novembar 2021.godine.

eventualnog snabdijevanja "Komunalno" d.o.o. Budva ili "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Budva tehničkom vodom.

Moguće je odraditi projekte od društvenog značaja za edukaciju djece i mladih. Projekat bi uključivao studijske posjete djece školskog uzrasta i starijih, koji bi, osim edukativnog karaktera, mogli doprinijeti boljem kotiranju Društva u javnosti. Društvo je, od osnivanja, razvilo dobru poslovnu praksu, te sva ispitivanja koja se vrše interno i eksterno vezana za kvalitet izlazne vode objavljuju na sajtu preduzeća, pa se građani u svakom trenutku mogu upoznati sa parametrima kvaliteta obrađene vode. Zakonski propisane analize uključuju i mjerenje kvaliteta vazduha na i u okolini postrojenja za prečišćavanje, mjerenje kvaliteta otpadnog mulja i mjerenje buke. Dosadašnji rezultati su uvijek i bez izuzetka bili u okvirima zakonski propisanim, što implicira da sve navedeno može ići u korist pozitivnog brendiranja Društva.

Takođe, moguće je uraditi studiju izvodljivosti unapređenja laboratorije u centar za ispitivanje vode. Ovo bi bilo od izuzetnog značaja za budvansku turističku privredu, budući da građani Budve kvalitet vode ispituju u Podgorici ili Baru.

Modernizacija i unapređenje informacionog sistema doprinijeće efikasnosti i efektivnosti poslovnih procesa, pa se predlaže, bez izuzetka, kontinuirano ulaganje u SCADA sistem.

U cilju što efikasnijeg i efektivnijeg poslovanja, predlaže se pridržavanje smjernica iz Plana ili eventualno unapređenje shodno novonastalim situacijama. Pri tome, bez izuzetka, mora se voditi računa da svi novouvedeni procesi imaju isključivo pozitivne implikacije na Društvo.

Rukovodilac službe za finansije i razvoj
Bojana Rucović

V.D. Izvršni direktor
Miliwoje Radulović

625

MARKO A.

Djel. br. 779
12.05.2022. godine

OPŠTINA BUDVA

Primljeno: 12-05-2022				
Org. jed.	Jed. klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
05-082	/22-682	/1	1	/

OPŠTINA BUDVA
SEKRETARIJAT ZA INVESTICIJE
TRG SUNCA BROJ 3

Predmet: Odluka Odbora direktora djel br. 2114/1 od 23.12.2021. godine

Poštovani,

Dana 23.12.2021. godine Odbor direktora je donio Odluku kojom je usvojen godišnji program rada i finansijski plan Društva sa ograničenom odgovornošću "Otpadne vode" d.o.o. Budva za 2022.godinu, koja se u prilogu ovog podneska dostavlja u originalu.

za V.D. Izvršni direktor - a
Milivoje Radulović
Milivoje Radulović

- Dn-a:
- Sekretarijat za investicije, Opština Budva
 - a/a

R. J.

Djel.br. 2114/1
23.12.2021. godine

Na osnovu čl. 44 Statuta d.o.o. „Otpadne vode“ – Budva, Odbor direktora na XIII sjednici održanoj dana 23.12.2021. godine, donosi

Odluku

1. Usvaja se Godišnji Program rada i finansijski plan Društva za 2022. godinu
2. Odluka je konačna i stupa na snagu danom donošenja.

Odbor direktora
Predsjednik
Miloš Duletić

P. J.